

8. Подкопаев С.В. Дисциплінарна відповідальність суддів: автореф. дис... канд. юрид. наук: спец. 12.00.10 / Подкопаев Сергій Васильович; Національна юридична академія України ім. Ярослава Мудрого. – Х., 2003. – 20 с.
9. Кохан В.П. Дисциплінарна відповідальність суддів у трудовому праві України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.05 / Кохан Вероніка Павлівна; Східноукр. нац. ун-т ім. В. Даля. – Луганськ, 2011. – 20 с.
10. Новак О.Д. Особливості дисциплінарної відповідальності суддів / О. Д. Новак // Державне будівництво та місцеве самоврядування. – 2012. – Вип. 23. – С. 334-343.
11. Кохан В.П. Нове у законодавстві про дисциплінарну відповідальність суддів / В. П. Кохан // Держава і право. – 2010. – Вип. 50. – С. 284-289.
12. Голобутовський Р.З. Суддя як суб'єкт дисциплінарного провадження: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.07 / Голобутовський Роман Зіновійович; Нац. авіац. ун-т. – К., 2012. – 20 с.
13. Марочкін І. Дисциплінарна відповідальність суддів в аспекті єдності їх статусу / Іван Марочкін // Вісник Вищої кваліфікаційної комісії суддів України. – 2013. – № 1. – С. 8-13.
14. Про Вищу раду юстиції: Закон України: від 15.01.1998 р., № 22/98-ВР // Офіційний вісник України. – 1998. – № 6. – Ст. 206.
15. Василенко В.М. Дисциплінарна відповідальності суддів України: підстави, порядок та особливості дисциплінарного провадження / Василенко В. М. // Право і безпека. – 2011. – № 3 (40).
16. Про затвердження Кодексу суддівської етики: Рішення XI чергового з'їзду суддів України : від 22.02.2013 р. // Вісник Верховного Суду України. – 2013. – № 3.
17. Кодекс України про адміністративні правопорушення: від 07.12.1984 р., № 8073-Х // ВВР Української РСР. – 1984. – № 51. – Ст. 1122.
18. Про судоустрій України : Закон України: від 07.02.2002 р., № 3018-III // Офіційний вісник України. – 2002. – № 10. – Ст. 441.

ВОЛІК В. В.,

кандидат юридичних наук,
заступник начальника управління
начальника відділу по роботі
з проектами розпорядчих актів
юридичного управління
(Донецька міська рада)

УДК 352.656

ДО ПИТАННЯ ВИЗНАЧЕННЯ КОМПЕТЕНЦІ СУБ'ЄКТІВ У СФЕРІ ПЕРЕВЕЗЕНЬ МІСЬКИМ ТРАНСПОРТОМ

Стаття присвячена дослідженню компетенції суб'єктів у сфері перевезень міським транспортом. Виявлено, що у різних суб'єктів існує різний обсяг компетенції. Наявність компетенції регламентована чинним законодавством та окремими актами господарського та адміністративного характеру.

Ключові слова: міський транспорт, перевезення, суб'єкти, компетенція.

Статья посвящена исследованию компетенции субъектов в сфере перевозок городским транспортом. Установлено, что у разных субъектов существует различный объем компетенции. Наличие компетенции регламентировано действующим законодательством и отдельными актами хозяйственного и административного характера.

Ключевые слова: городской транспорт, перевозка, субъекты, компетенция.

The article is devoted to the competency of the subjects in the sphere of transportation by public transport. It is established that different subjects there are different amount of competence. The presence of the competence specified in the current legislation and separate acts of the commerce and administrative nature.

Key words: urban transport, transportation, subjects, competence.

Вступ. Сфера перевезень міським транспортом включає в себе багато суб'єктів. Суб'єктами виступають такі, що здійснюють регулювання та контроль в цій сфері, суб'єкти, що споживають або замовляють послуги, та суб'єкти, що надають послуги у цій сфері. Ці суб'єкти наділені певною компетенцією, яку вони

реалізують у процесі своєї діяльності. Наявність такої компетенції дозволяє дослідити підстави виникнення, її межі та шляхи впливу на неї.

Питання компетенції суб'єктів в адміністративному праві мають великий практичний та науковий інтерес. Це пов'язано насамперед із тим, що реалізуючи свою компетенцію, такі суб'єкти можуть вступати у відносини з іншими суб'єктами з питань владно-розпорядчого, договірнього, підпорядкованого та іншого характеру. У зв'язку з цим змінюється і збільшується коло прав та обов'язків цих суб'єктів, тобто змінюється їх правовий статус. Така динаміка відносин суб'єктів може викликати певні проблеми щодо здійснення правового регулювання їх діяльності. Усуненню цих проблем повинно сприяти встановлення оптимальних відносин між державою, місцевим самоврядуванням, суб'єктами господарювання та громадою за допомогою чітких правил у сфері перевезень міським транспортом.

Дослідженню проблемних питань компетенції у сфері транспорту здійснювали М.Л. Шелухін, І.В. Булгакова, В.К. Гіжевський, Е.Ф. Демський, О.В. Клепікова, Ф.П. Шульженко та ін. [1-4]. Проте, питання компетенції суб'єктів у сфері перевезень міським транспортом залишаються дослідженими не достатньою мірою.

Постановка завдання. Метою цієї статті є виявлення підстав наявності компетенції різних суб'єктів у сфері перевезень міським транспортом, її межі та шляхи впливу на неї.

Результати дослідження. Перш ніж характеризувати компетенцію суб'єктів у сфері перевезень міським транспортом, слід з'ясувати, що маємо розуміти під визначенням компетенції. Як відзначає А.В. Дяченко, під компетенцією слід розуміти певний обсяг державної діяльності, покладеної на конкретний орган, або коло питань, передбачених законодавством, іншими нормативно-правовими актами, які він має право вирішувати в процесі практичної діяльності [5, с. 64]. Зазначимо, що компетенцією може володіти не тільки конкретний орган. Наприклад, С.І. Ожегов відзначає, що компетенція – це коло будь-чиїх повноважень, прав [6, с. 234]. У свою чергу Ю. С. Шемшученко під компетенцією розуміє сукупність встановлених в офіційній – юридичній чи неюридичній – формі прав і обов'язків, тобто повноважень будь-якого органу або посадової особи, які визначають можливості цього органу або посадової особи ухвалювати обов'язкові до виконання рішення, організувати та контролювати їх виконання, вживати в необхідних випадках заходи відповідальності тощо [7, с. 512]. Для нас компетенція представляє інтерес як категорія, яка закріплює певну сукупність прав і обов'язків суб'єктів, що мають місце в досліджуваній сфері.

Раніше ми вже відзначали, що під суб'єктами розуміємо учасників відносин у сфері перевезень міським транспортом, які здійснюють повноваження щодо керування, контролю та нагляду, а також виступають замовниками або споживачами послуг [8, с. 56]. Розглядаючи компетенцію суб'єктів у сфері перевезень міським транспортом, вдаємося до аналізу сукупності обов'язків та прав, закріплених за певними суб'єктами.

Суб'єкти, що здійснюють регулювання та контроль у сфері перевезень міським транспортом, – це низка державних органів, що задіяні у впровадженні та реалізації державної політики у сфері перевезень міським транспортом. Питання необхідності здійснення контролю та нагляду у сфері перевезень з боку держави неодноразово розглядалися в науковій літературі з відповідним обґрунтуванням необхідності здійснення такого контролю [1-4], а тому в нас не має потреби детально зупинятися на цьому.

Як відзначає М.В. Макаренко, стосовно транспортної сфери адміністративно-правове регулювання відповідних правовідносин повинно здійснюватися шляхом визначення та закріплення у правових актах правил поведінки учасників правовідносин у транспортній сфері, охоронюваних державою [9, с. 25-27]. Дійсно, згідно зі ст. 3 Закону України «Про транспорт» державне управління в галузі транспорту має забезпечувати своєчасне, повне та якісне задоволення потреб населення і суспільного виробництва в перевезеннях; захист прав громадян під час їх транспортного обслуговування; безпечне функціонування транспорту; захист законних інтересів підприємств і організацій транспорту та споживачів транспортних послуг [10]. Реалізуючи свою компетенцію в галузі міського транспорту, державні органи повинні містити чітке визначення понять у цій сфері, закріплених у відповідному законодавстві.

Аналізуючи чинне законодавство, слід відзначити, що забезпеченню функціонування міського транспорту не присвячено окремого нормативно-правового акту. Норми транспортного законодавства, що містяться у відповідних законах та кодексах, не регулюють належним чином сферу діяльності міського транспорту. Крім того, транспортне законодавство не дає одностайної відповіді, хто є споживачем транспортних послуг, що таке «транспортна послуга». Без цього не має можливості ефективно реалізувати державну політику в цьому напрямі.

В.Й. Розвадовський відзначає, що діяльність органів державного управління транспортом повинна бути спрямована, в основному, на здійснення непрямого регулювання транспортної системи шляхом тарифної політики, ціноутворення, координації діяльності різних видів транспорту, на формування та розвиток конкурентного середовища шляхом розробки та прийняття уповноваженими органами відповідних нормативних актів [11, с. 125]. Уповноваженими органами щодо розробки та прийняття відповідного нормативного акту для врегулювання відносин у сфері міського транспорту є Кабінет Міністрів України, Міністерство інфраструктури та Верховна Рада України. Усунення наявних недоліків щодо здійснення державної політи-

ки у сфері міського транспорту вбачається можливим шляхом прийняття Закону України «Про міський транспорт». Тобто компетенція окреслених суб'єктів у сфері перевезень міським транспортом повинна реалізуватися шляхом розробки та прийняття Закону України «Про міський транспорт» з метою виконання функцій держави з правового забезпечення діяльності транспорту в містах.

Стосовно виконання функцій держави зі здійснення контролю та нагляду в цій сфері слід відзначити наступне. В.А. Грабельников, характеризуючи роль держави у сфері транспорту, відзначає таку її особливість, як здійснення контролю та нагляду за дотриманням учасниками взятих на себе зобов'язань [12]. Здійснення такого контролю у сфері міського транспорту відбувається низкою суб'єктів, компетенція яких регламентована відповідним законодавством.

Визначаючи компетенцію суб'єктів, що здійснюють контроль та нагляд у сфері міського транспорту, слід відзначити наступне. Забезпечення реалізації державної політики з питань безпеки на автомобільному транспорті загального користування, на перевезення яким видано ліцензію, міському електричному, залізничному транспорті, експлуатації автомобільних доріг загального користування здійснюється Державною інспекцією України з безпеки на наземному транспорті. До її компетенції віднесено організацію роботи та контроль за виконанням загальнодержавних програм, планів, заходів з питань безпеки на автомобільному, міському електричному, залізничному транспорті та ведення дорожнього господарства; видачу ліцензій на право здійснення господарської діяльності з перевезення пасажирів, небезпечних вантажів, багажу автомобільним, залізничним транспортом; здійснення контролю за дотриманням ліцензійних умов при здійсненні господарської діяльності з перевезення пасажирів, небезпечних вантажів, багажу автомобільним, залізничним транспортом; здійснення державного нагляду (контролю) за додержанням вимог законодавства, норм та стандартів на автомобільному, міському електричному, залізничному транспорті та ін.

Слід зазначити, що виконуючи завдання, окреслені відповідним Положенням про Укртрансінспекцію, реалізація компетенції цього органу повинна знаходитися в межах норм Законів України «Про ліцензування певних видів господарської діяльності», «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності», «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності» та інших нормативно-правових документів. Такі ж вимоги щодо меж реалізації наділеної компетенції стосуються і таких суб'єктів у сфері міського транспорту, як Державна автомобільна інспекція, Державіаслужба України, яка забезпечує реалізацію державної політики у сфері цивільної авіації, Укрморрічінспекція, яка забезпечує реалізацію державної політики у сфері безпеки на морському та річковому транспорті.

Іншим значним суб'єктом, наділеним певною компетенцією у сфері міських перевезень, виступають органи місцевого самоврядування та утворені ними підприємства, що засновані на комунальній власності.

Органи місцевого самоврядування здійснюють дії щодо регулювання міських перевезень, виступають замовниками, виконавцями перевезень міським транспортом, а також здійснюють певний контроль та нагляд у цій сфері. Межі компетенції визначені Законами України «Про місцеве самоврядування», «Про міські державні адміністрації», «Про транспорт», «Про автомобільний транспорт» та ін. Компетенція, визначена вказаними нормативними актами, полягає в організації руху, затвердженні маршрутів, установленні тарифів тощо.

Слід відзначити, що врегулюванням тарифів у сфері транспорту планується наділити спеціальний орган, але стосовно сьогоденної ситуації зазначимо, що при реалізації компетенції органами місцевого самоврядування щодо зміни тарифів на перевезення необхідне дотримання порядку прийняття та офіційного оприлюднення відповідних рішень. Як зазначає Л.В. Баєва, оприлюднення може носити офіційний та неофіційний характер, але головне – щоб громада й усі суб'єкти, стосовно яких було прийнято відповідний акт, були про це заздалегідь повідомлені [13, с. 114].

Особливість органів місцевого самоврядування полягає в тому, що вони можуть виступати як замовниками, так і виконавцями перевезень міським транспортом. Коли перевезення здійснюються власними силами громади – окремих комунальних підприємств – то вони (органи місцевого самоврядування) виступають виконавцями таких перевезень. У разі залучення до здійснення міських перевезень некомунальних підприємств органи місцевого самоврядування виступають замовниками перевезень і здійснюють контроль та нагляд за залученими виконавцями. Контроль та нагляд з боку органів місцевого самоврядування полягає у здійсненні перевірок виконавців щодо дотримання прийнятих на себе зобов'язань із перевезень міським транспортом.

Стосовно основного суб'єкта у сфері міських перевезень – споживача відповідних послуг – можна зазначити наступне. Основним він є з огляду на те, що вся діяльність, яка здійснюється з боку держави, органів, що здійснюють контроль та нагляд у відповідній сфері, органів місцевого самоврядування, повинна бути спрямована на задоволення потреб споживача послуг з перевезень міським транспортом. По-перше, споживачів слід відокремлювати від замовників послуг перевезень міським транспортом. Замовниками у сфері міських перевезень можуть виступати держава, органи місцевого самоврядування, фізичні та юридичні особи. Споживачами ж послуг у сфері перевезень міським транспортом виступають лише фізичні та юридичні особи. Межі компетенції споживачів визначаються чинним законодавством та укладеними договорами. Що стосується за-

конодавства, воно представлене нормативно-правовими актами транспортного законодавства, Господарським та Цивільним Кодексами України. Крім того, окремі положення щодо прав та обов'язків споживачів транспортних послуг – фізичних осіб – містяться в Законі України «Про захист прав споживачів».

Окреме місце серед суб'єктів у сфері перевезень міським транспортом займають юридичні та фізичні особи, які надають послуги перевезення міським транспортом, здійснюють забезпечення надання транспортних послуг та споживають транспортні послуги, які надаються іншими учасниками цих правовідносин.

З одного боку, перевізники, тобто особи, які надають послуги перевезення міським транспортом, здійснюючи перевезення містом на виконання укладених договорів, виступають виконавцями послуг у цій сфері. У процесі своєї діяльності такі особи беруть участь у транспортних та інших правових відносинах, що виникають під час здійснення такої діяльності.

Підприємства транспорту, які надають послуги з перевезення в межах міста відповідно до укладених договорів зі споживачами або замовниками послуг, є суб'єктами господарської діяльності. Компетенцію виробників (виконавців) послуг у сфері міського транспорту слід розглядати крізь призму їх прав та обов'язків. Характеризуючи права та обов'язки суб'єктів господарювання у сфері міського транспорту, відзначимо, що вони містяться в укладених договорах на перевезення, адміністративно-розпорядчих актах органів, що здійснюють контроль та нагляд у цій сфері, в нормативно-правових актах транспортного законодавства та установчих документах таких суб'єктів господарювання.

Що стосується укладення договорів зі споживачами або замовниками транспортних послуг, то слід відзначити, що їх положення повинні відповідати нормам Господарського та Цивільного Кодексів України. Детально зупинитися на їх аналізі немає сенсу з огляду на суттєву проробку всіх аспектів цих питань у науковій та практичній літературі. Більш цікавим вбачається аналіз компетенції, закріпленої за суб'єктами у відповідних установчих документах.

Кожний суб'єкт господарювання створюється для досягнення певної мети. Мета та шляхи її досягнення зазначаються у відповідних установчих документах такого суб'єкта. Як зазначає М.Л. Шутенко, юридичним засобом досягнення завдань і цілей суб'єкта господарського права, визначених у статуті, постають його права, захист яких гарантує держава. Права суб'єктів можна класифікувати відповідно до їхнього змісту:

– засновницькі права – включають право на вільний вибір засновниками видів діяльності, право на вибір організаційно-правової форми, право на ухвалення рішення про створення та припинення діяльності підприємства;

– права в галузі управління – самостійно визначати структуру підприємства, приймати і змінювати установчі документи, затверджувати положення про структурні підрозділи, формувати органи управління і контролювати їхню діяльність, призначати посадових осіб тощо;

– майнові права – мати на підставі певного речового права основні фонди, обігові кошти, інші цінності, вартість яких відображається на самостійному балансі підприємства, вести господарську та комерційну діяльність, бути позивачем і відповідачем у судових органах, розпоряджатися майном, набувати на законних підставах майно [14, с. 29].

Слід наголосити, що діяльність у сфері перевезень міським транспортом може здійснюватись державними, комунальними та приватними підприємствами. Залежно від форми власності такого суб'єкта різним буде обсяг засновницьких прав та прав у галузі управління і майнових прав. Так, наприклад, якщо перевізник буде належати до державної форми власності, то в нього буде, відповідно, обмежений вибір організаційно-правової форми, а можливість реалізації права на ухвалення рішення про припинення діяльності підприємства повинна буде враховувати соціальні інтереси суспільства та співвідносити цей шаг із настанням певних негативних наслідків. Якщо ж говорити про перевізника, що належить до комунальної форми власності, то можливість ведення господарської та комерційної діяльності буде обмежена необхідністю задовольняти потреби громади в перевезенні, яка власним коштом фінансує створення та діяльність такого перевізника.

З іншого боку, юридичні та фізичні особи, які надають послуги перевезення міським транспортом, виступають у якості споживачів послуг, що надаються у сфері міських перевезень. Вони споживають послуги, необхідні для здійснення надання транспортних послуг. Крім того, в окремих випадках вони можуть виступати замовниками та споживачами безпосередньо транспортних послуг у інших учасників: замовлення доставляння до місця роботи власних співробітників іншими видами транспорту, замовлення послуг евакуатора для здійснення перевезення транспортних засобів, що вийшли з ладу та ін. Тобто виконавці послуг одночасно можуть виступати на боці замовників та споживачів послуг, що надаються у сфері перевезень міським транспортом. Тоді межі їхньої компетенції будуть визначатися Господарським та Цивільним Кодексами України, а детальне врегулювання їх прав та обов'язків буде здійснюватись укладеними договорами.

Висновки. Результати проведеного дослідження дають змогу зробити наступні висновки. Компетенція суб'єктів у сфері перевезень міським транспортом реалізовується в процесі здійснення ними певної діяльності.

Кожний із суб'єктів у сфері перевезень міським транспортом має власний обсяг компетенції. Необхідність адміністративно-правового регулювання відповідних правовідносин з боку держави зумовлює на-

явність суб'єктів, що здійснюють впровадження державної політики, регулювання та контроль у цій сфері. Відповідно ці суб'єкти володіють найбільшим обсягом компетенції, який закріплений за ними нормами чинного адміністративного, господарського, транспортного та іншого законодавства. У цьому ж законодавстві окреслені і межі їхньої компетенції. До цих суб'єктів можна віднести Верховну Раду України, Кабінет Міністрів України, Міністерство інфраструктури, органи місцевого самоврядування, інші органи, наділені компетенцією щодо контролю та нагляду у сфері перевезень міським транспортом.

Компетенція суб'єктів, що споживають або замовляють послуги у сфері перевезень міським транспортом, крім чинного законодавства визначається укладеними договорами. Законодавство, що визначає компетенцію відповідних суб'єктів, представлено нормативно-правовими актами транспортного законодавства, Господарським та Цивільним Кодексами України. Крім того, окремі положення щодо прав та обов'язків споживачів транспортних послуг – фізичних осіб – містяться в Законі України «Про захист прав споживачів». До цих суб'єктів можна віднести державу, яка фінансує перевезення певних категорій громадян, органи місцевого самоврядування, фізичних та юридичних осіб.

Суб'єкти, що надають послуги у сфері перевезення міським транспортом, є суб'єктами господарювання. Права та обов'язки суб'єктів господарювання у сфері міського транспорту і, відповідно, їх компетенція містяться в укладених договорах на перевезення, в адміністративно-розпорядчих актах органів, що здійснюють контроль та нагляд в цій сфері, в нормативно-правових актах транспортного законодавства та установчих документах таких суб'єктів господарювання. До цієї групи суб'єктів можна віднести суб'єктів господарювання, які діють у сфері перевезень міським транспортом і діяльність яких заснована на державній, приватній або комунальній формі власності.

Перспективи подальших наукових розробок в цьому напрямі полягають у необхідності прийняття законодавчого акту, присвяченого перевезенню міським транспортом, в якому можливо відобразити компетенцію кожного з проаналізованих суб'єктів.

Список використаних джерел:

1. Булгакова І. В. Транспортне право України: Академічний курс : підруч. для студ. юр. спец. вищ. навч. закл. / І. В. Булгакова, О. В. Клепікова. – К.: Видавничий Дім «Ін Юре», 2005. – 536 с.
2. Транспортне право України : навч. посіб. / [Е. Ф. Демський, В. К. Гіжевський, С. Е. Демський, А. В. Мілашевич] ; за заг. ред. В. К. Гіжевського, Е. Ф. Демського. – К.: Юрінком Інтер, 2002. – 416 с.
3. Транспортне право України : підруч. для студ. юр. спец. вищ. навч. закл. / за ред. М. Л. Шелухіна. – К.: Видавничий Дім «Ін Юре», 2008. – 896 с.
4. Шульженко Ф. П. Транспортне право : навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц / Ф. П. Шульженко, Р. С. Кундрік. – К.: КНЕУ, 2004. – 214 с.
5. Административное право Украины : учебник для студ. высш. учеб. заведений юрид. спец. / [Ю. П. Битяк, В. В. Богущий, В. Н. Гаращук и др.] ; под ред. проф. Ю. П. Битяка. – 2-е изд., перераб. и доп. – Х. : Право, 2003. – 576 с.
6. С.И. Ожегов. Словарь русского языка / Под ред. чл.-корр. АН СССР Н.Ю. Шведовой. – 19-е изд.; – М.: Рус.яз; 1987. – 750 с.
7. Шемшученко Ю. С. Юридична енциклопедія. В 6 т. Т. 3. К-М / Ю. С. Шемшученко. – К.: Українська енциклопедія імені М.П. Бажана, 2002. – 792 с.
8. Волік В.В. «Щодо визначення поняття суб'єктів у сфері перевезень міським транспортом» С. 55-56. // Організаційно-правові засади боротьби з правопорушеннями на транспорті. Міжнародна науково-практична конференція (Одеса, 2013). Матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Організаційно-правові засади боротьби з правопорушеннями на транспорті» 29 листопада 2013 року. – Одеса: ОДУВС, 2013. – 320 с.
9. Макаренко М.В. Економічна доцільність державного регулювання на транспорті // Економіст. – 2006. – № 10. – С. 25–27.
10. Про транспорт : Закон України від 10.11.1994 р. № 232/94-ВР // Відомості Верховної Ради. – 1994. – № 51. – Ст. 446.
11. Развадовський В.Й. Функції державного управління транспортною системою України // Право України. – 2004. – № 5. – С.121–126.
12. Грабельников В.А. Аналіз методів державного регулювання транспортної системи. // Актуальні проблеми державного управління. – 2011. – № 2. Режим доступу: <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/ardu/2011-2/doc/2/03.pdf>.
13. Басва Л.В. Порядок прийняття та офіційного оприлюднення рішень місцевих рад: загальнотеоретичний аналіз. // Науковий вісник Ужгородського національного університету. – 2013. – Випуск 21. Ч.1. Т.2 – С. 111–114. – (Серія Право).
14. Шутенко Л.М., Стадник Г.В., Степаненко С.А., Торкатюк В.І., Штерн Г.Ю., Прасол В.М. Основи комерційної діяльності: Навчальний посібник. – Харків: ХНАМГ, 2007. – 379 с.

